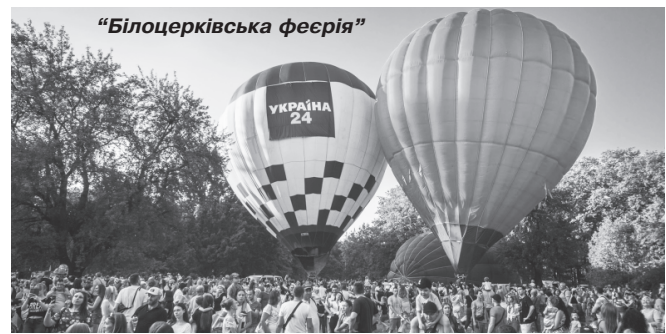

З Різдом Христовим!

Білоцерківська міськрайонна газета

Громадська думка

Виходить з 30 серпня 1990 р. № 1-2 (14012-14013), 7 СІЧНЯ 2022 р. Роздрібна ціна 4 грн. 00 коп.

«Білоцерківська феєрія»

нам трохи допомогло місто (поселили учасників до комунального готелю «Рось»).

У 2021-му ми провели вже 5-ий, ювілейний, фестиваль. Правда, у серпні, через підготовку до Дня Незалежності, нам «закрили небо». Ми були вимушені його перенести на День міста. А через несприятливу погоду політали тільки 2 рази, й фестиваль виявився для всіх збитковим. Але ми зберегли традицію! А ще у 2020 році ми встановили рекорд України: на День прапора підняли одночасно 10 величезних, 10-метрових, національних прапорів. Це був такий патріотичний крок – взагалі ми щороку піднімаємо великий прапор рідної країни. Наш рекорд уже опублікований у Книзі рекордів України.

Загалом ми розвиваємо туризм у різних напрямках. Так, спортивний допомагає розвивати створена нами «Велосотка Біла Церква». Захід уже проходить 4 роки поспіль і є доволі масовим. У 2020 р. у змаганнях брали участь багато іноземців. 2021-го через пандемію ми обмежили кількість учасників (понад 300). Маршрут наш дуже мальовничий. Нам навіть телефонували деякі учасники й казали, що переїдуть жити до Білої Церкви, настільки сподобались наші місця. Наступного разу ми плануємо маршрут Білоцерківською територіальною громадою.

Крім того, у нас двічі проходив «Олександрійський» бал. Головною метою було привернути увагу до Бальної зали, яка конче потребувала ремонту. Нам пощастило: увагу на захід і на цінний об'єкт, що чекав на оновлення, звернув Хвича Нодарович Мепарішвілі. Тоді він пролобіював виділення коштів на ці роботи. А в адміністрації парку вже давно був виготовлений проект реконструкції зали. Так усе збіглося. Тож зараз ми пишаємося кінцевим результатом.

А ще ГО «Біла Церква туристична» неодноразово брала участь у конкурсі проектів, що фінансуються з громадського бюджету. Завдяки цьому вже стоїть скульптура повітряної кулі.

Є в нас і школа гідів. Цьогоріч уже буде третій набір. Лекції в школі ведуть та запрошені відомі місцеві історики й інші видатні особистості-знавці: Євген Чернецький, Володимир Павлюченко, Олександр Дмитренко, Сергій Бурлака. До викладання під час наступного курсу додаються фахівці з дендропарку, тож матимемо універсальних гідів – містом і «Олександрією». Також ми попросили почитати лекції Нателли Андрущенко, яка допоможе гідям орієнтуватися більше в єврейських традиціях, та Романа Маленкова, відомого гіда та географа з «Україна Інкогніта».

У нас є дуже цікава театралізована екскурсія. Долучаємося й до позаміського туризму. Але загалом співпрацюємо з тими, хто розвиває внутрішній (є вже екскурсія річкою, ми радіємо нещодавньому встановленню скульптурок-символів Білої Церкви – будуть нові об'єкти на мапі маршруту містом). Приємно, що в нас уже є що показати і є ті люди, які це можуть зробити з любов'ю до міста.

– Як депутат які проблеми міста вважаєте найскладнішими і якими бачите їхнє вирішення?

– Постійно чую про проблему пасажирських перевезень. І думаю, що ми мусимо розвивати муніципальний транспорт. Це те, що нас сильно відрізняє від Європи, де громадський транспорт дійсно зручний, де люди не штовхаються, яким безпечно і вчасно добираться до місця призначення. Хотілося б, щоб і в нас було так. Турбує і стан лікарень. Їх треба ремонтувати, бо навіть від тих стін можна захворіти. Бачу проблему з парковками. Й не треба забувати про пам'ятки архітектури, варто робити можливі проекти, облікові картки. Щоб за першої ж нагоди ми могли податися на отримання гранта, фінансування. Треба готувати об'єкти до можливостей, які можуть відкритися.

– Що б Ви побажали землякам у ці святкові дні?

– Бажаю всім миру. Попри складність ситуації, я дуже сподіваюся, що все в нас буде добре. Тож миру в Україні, миру в домівках, тепла, щоб відступила від світу ця коронавірусна хвороба... Останні роки дуже змінили людей – ми стали більш чуйними до чужих проблем. Мені так здається. І я дуже хочу, щоб люди були добрими, щасливими й здоровими. І багато подорожували!

– Дякуємо Вам за щирість і за дієвий патріотизм. Зичимо успіхів Вашому бізнесу, здоров'я рідним, здійснення задумів і нових прекрасних мрій!

Спілкувалася Валентина ХРАБУСТ

Олена Фастівська: «Я хочу, щоб люди були добрими, щасливими, здоровими»

В першому в новому році випуску «Громадської думки» ми хочемо познайомити вас із жінкою, яка в нас асоціюється з теплом домашнього вогнища, щирістю, затишком і вірою, а ще із втіленими прекрасними мріями, стійкістю (попри видиму тендітність), щедрістю й любов'ю до свого: рідних людей, друзів, міста...

Отже, ОЛЕНА ФАСТІВСЬКА – відома й успішна білоцерківська рестораторка (разом із чоловіком Вадимом вони займаються власною справою в улюблених білоцерківцями закладах «Піца Челентано», що на Леваневського, та «Піца Челентано» й «Картопляна Хата» на Вокзальній), голова правління громадської організації «Біла Церква туристична», депутат міської ради VIII скликання, меценатка, мама трьох дітей, цілеспрямована людина, життєвим кредо якої (а пані Олена поправить – усієї дружині її родини) стали відомі слова з Рігведи: «Дорого здолає той, хто йде». А ще нашої співрозмовниці імponує гасло Книги рекордів України: «Багато що вважалося неможливим, поки не було зроблене». Власне, про безпосередню причетність пані Олени до цієї Книги, про її бізнес, проекти, що роблять Білу Церкву ще відомішою в світі, депутатство та багато іншого читайте в нашому інтерв'ю.

– Пані Олено, розкажіть, будь ласка, нашим читачам про справу Вашого життя.

– Бізнесом ми почали займатися ще в 1997 році. Чоловік тоді взяв у оренду кафе і просто мені про це повідомив. Хоча я планувала все геть по-іншому. Закінчивши медичне училище та курси в тодішньому інституті краси, хотіла відкрити косметологічний кабінет. Коли ж ми почали займатися ресторанною справою, я зрозуміла, що мені не вистачає знань. Бо хоч я й достатньо комунікабельна, нова справа вимагала розуміння тонкощів у роботі з людьми. Тож пішла навчатися в Київську міжрегіональну академію управління персоналом, де отримала диплом магістра з економіки та управління трудовими ресурсами. Паралельно навчалася й ресторанній справі.

Займаємося бізнесом ми разом. Тільки чоловік – глобальними напрямками (приміщення, будівництво тощо), а я – процесами, людьми, затишком. Як у родині: будинок зводить чоловік, а доглядає за ним, підтримує сімейне вогнище жінка.

– Що, на Вашу думку, в бізнесі найпотрібніше – гроші, везіння, знання, характер?

– Взагалі підприємництво – це везіння та вроджений хист. Це те, з чим треба народитися. У нас воно більше притаманне чоловікові. Загалом це нелегка справа, яка несе в собі дуже багато емоційного навантаження. І відповідальності. Відповідальності за все. Починаючи від того місця, де ти працюєш, кожного члена персоналу, їхніх дітей, батьків... А в мене в підпорядкуванні близько 60 осіб.

– Тож наскільки жіночою є Ваша професія?

– Я думаю, що ресторанна справа – це все-таки більше жіноча професія. Але ідеально, коли працюють і чоловік, і жінка, в тандемі.

– Що найважче у Вашому бізнесі, а від чого отримуєте радість?

– Якщо говорити про останні два роки, коли світ накрила пандемія, то наш бізнес постраждав найбільше. І найважче було зберегти колектив: не всі виявилися готові терпіти разом з нами. Але я дуже радію, що багато людей залишилися і пройшли з нами складні часи.

Важко ще, звісно, що на роботі всім у різні моменти доводиться говорити неприємні речі: якісь зауваження, приміром, навіть незважаючи на те, наскільки гарно ти ставишся до цієї людини.

І, звісно, дуже неприємними є перевірки. В нас, на жаль,

небагато служб, які приходять, тільки щоб перевірити. Загалом вони йдуть, аби знайти якесь порушення. А хочеться жити в державі, де, коли ти працюєш чесно, намагаєшся все робити правильно, й до тебе відповідне ставлення. На жаль, до цього дуже далеко.

А задоволення й радість приносять емоції, які отримуєш від гостей, персоналу. Нещодавно в нас був ювілей ресторану на Вокзальній – 10 років. І коли люди, які пропрацювали тут 10 чи трохи менше літ, розповідають, що це їхній дім, – оце і є найдорожче. А ресторану на Леваневського вже 18 років. І є люди, які працюють там майже стільки ж. Це дуже цінно. Як і коли говорять: «Там виросла моя дитина». Приємно, коли нас ототожнюють із якоюсь частиною свого життя.

– Пані Олено, останніми роками в місті досить відомою й авторитетною стала очолювана Вами громадська організація «Біла Церква туристична». Кого вона об'єднує й чим може похвалитися?

– Свого часу Агенція стратегічного розвитку задумала створити туристичний кластер. До нього мали увійти готельєри, ресторатори, музейники, представники парків, управління культури тощо. В результаті це створили люди, які просто люблять своє місто і хочуть робити його кращим. Незалежно від того, в якій сфері вони працюють. ГО «Біла Церква туристична» існує з 2017 року, і тільки останні роки три з нами цілком офіційно і з задоволенням працюють і управління культури й туризму, і дендропарк «Олександрія», і краєзнавчий музей. Зараз ми на стадії підписання угоди з БНАУ (заклад розташований також у визначній споруді міста). Нас сприйняли серйозно. Відтак ми й далі будемо об'єднувати зацікавлених. Але все одно, вся справа тримається на ініціативних людях.

За ці 5 років можемо багато чим похвалитися (сміється)! А почали ми з фестивалю повітряних куль. Це був ризикований крок. Ідея організувати шоу в місті народилася після особистих, родинних, польотів. І якщо ми поспілкувалися з організаторами, запропонували їм провести фестиваль у Білій Церкві. Нам говорили, як багато для того треба. А ми відповіли: «Знайдемо!» Обговорили ідею з друзями в ГО, почали шукати можливості. Адже потрібно й розселити учасників, і нагодувати (цю частину роботи містянам не видно. А екіпаж кожної кулі, до речі, – це щонайменше 4 особи... Організувати їм відповідні умови перебування в нашому місті непрості. Мало готелів, які готові прийняти організовані групи, і з цінами трохи проблема). Але тут

Творці фестивалю повітряних куль

Привітали захисників

Неймовірно велика кількість небайдужих мешканців Білоцерківської громади долучилися до приготування святкових подарунків та вітань нашим захисникам до дня Святого Миколая, Нового року, Різдва Христового.

Це навіть не сотні, а тисячі патріотів: жителі Білої Церкви та Білоцерківського району, волонтери, дітлахи та освітяни. Відтак на Схід відправився караван із двох машин і невтомні патріоти-волонтери **Тетяна Василенко** та **Юрій Петрик**. Вони доставили бійцям не тільки смаколики до святкового столу, а й усе необхідне для забезпечення побуту військових, утеплення бліндажів, будівництва укріплень.

Цього разу поїздка виявилась дуже непростою. Нарешті 2150 кілометрів залишилися позаду... «Україна виснажена, але неймовірно щаслива від того, що місію виконали! – написав на своїй сторінці у фейсбуці Юрій Федорович.

– Переконався, що військовим дуже потрібна наша увага й підтримка, що оборона України в надійних, мужніх руках!»
«Дякуємо великій білоцерківській команді – всім, хто допомагає, збирає та відвозить волонтерську допомогу на Схід! Особлива подяка пані Тетяні Василенко та пану Юрію Петрику, які є натхненниками цього руху й безпосередніми виконавцями, адже кожен поїздку ретельно планують і особисто супроводжують доставку гуманітарного вантажу. А дорога не завжди прогнозована... Ось і цього разу одна з автобусних команд вийшла з ладу. Та, незважаючи на негаразди, весь вантаж доставлено по підрозділах. Дякуємо за підтримку!» – пише у соцмережі Іван Татауров.

А в відгуку бійця Богдана Ружинського читаємо: «Нарешті відбулась довгоочікувана, приємна зустріч з Тетяною Карлівною та Юрієм Федоровичем і їхніми побратимами, які знову привезли нам дуже солідну купу гостинців. Як завжди, ми щиро вдячні Т. Василенко і її команді волонтерів, Ю. Петрику та його освітянам з Білої Церкви та просто небайдужим мешканцям цього міста й району.

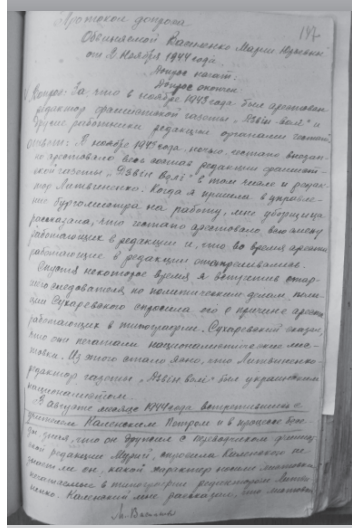
Від усього серця бажаю вам приємних свят, теплих домівок, міцного здоров'я, достатку, благополуччя і гарного настрою, не гіршого, ніж ви привезли нам. Бо, крім продуктів, будматеріалів і купи інших корисних речей, ми отримали подарунки, відкриваючи які, відчули себе дітьми. Окрема подяка учням, які пишуть листи та малюють для військових, – це завжди підвищує мотивацію і піднімає побратимам настрої. Святкуйте вдома, з сім'єю, а ми тут зробимо все, що від нас залежить. Все буде Україна!»

У ці дні 1944 року після кривавих боїв Білу Церкву було звільнено від нацистської окупації. Пекло неволи, здавалося, закінчилося. Але трагічні події, що відбувалися весь час, доки в нашому місті хазяйнували вороги, не можуть піти в небуття: занадто багато горя й випробувань випало на долю наших земляків. Ми пропонуємо вам розповідь про одну з таких важких сторінок білоцерківської воєнної історії, яку надав відомий дослідник нашої минулщини **СЕРГІЙ БУРЛАКА**, провідний редактор відділу інформаційно-краєзнавчої роботи Білоцерківської ЦБС імені Петра Красножона, старший науковий співробітник Білоцерківського краєзнавчого музею, кандидат історичних наук, доцент.

Уже в перші дні німецької окупації Білої Церкви до міста із Західної України у складі похідних груп прибули представники Організації українських націоналістів, які ініціювали створення своїх осередків. Після відмови керівництва ОУН-Б відкликати проголошений у Львові 30 червня 1941 р. Акт відновлення Української держави почалися арешти й ув'язнення керівництва та членів організації на місцях. Переслідування зазнали й білоцерківські націоналісти, які на той час отримували все більшу підтримку населення. Їхні арешти та розстріли тривали до кінця німецької окупації.

Попри загрозу смерті, члени ОУН продовжували чинити опір окупантам, пропагуючи ідею Української самостійної соборної держави – розповсюджуючи літературу й листівки, а з осені 1943 р. приступили до формування загонів і груп, що направилися для з'єднання з УПА. Автор досліджував цю маловідому сторінку історії у книзі «Український визвольний рух на Білоцерківщині (1941–1952 рр.)», що вийшла друком у 2018 році. Проте архівні документи розкривають все нові й нові сторінки цієї боротьби на теренах нашого краю. Зокрема, матеріали кримінальних справ

Нескорені

Протокол допиту М. Василенко

повоєнного часу з фондів Галузевого державного архіву СБУ свідчать, що у складі редакції газети «Дзвін» («Дзвін волі») та друкарні також було створено підпільну організацію націоналістів. Ці установи діяли як єдине підприємство на чолі з головним редактором видання і розташовувалися за адресою: вул. Бердичівська, 7 (сучасна Богдана Хмельницького). Саме її зазначали на сторінках цього часопису, що виходив з 20 жовтня 1941-го й до кінця грудня 1943 року.

Не встановлено, з якого часу тут почало діяти українське націоналістичне підпілля. Відомо тільки, що в листопаді 1943-го працівників редакції та друкарні було арештовано. Про це розповіла під час допитів уже після поновлення радянської влади Марія Василенко, яка в той час працювала начальником паспортного столу в Білій Церкві. Вона повідомила, що тієї ночі «...гестапо арештувало всю зміну працюючих у редакції, під час арешту працюючі в редакції відстрілювалися»... Далі буде

Культура як феномен цивілізації і подальшого розвитку міста

(ДУХОВНЕ ЖИТТЯ БЛЮЇ ЦЕРКВИ ВІД 1963 Р. І ДО...)

Продовження. Початок у газеті від 10 грудня 2021 року.

◆ Композитори О. Білаш, П. Майборода, І. Шамо, Д. Покрас, В. Тилик, ушановані герої війни М. Водоп'янов, генерали В. Петров, О. Лавриненков, брати Панічкині, розвідники М. Фортус, Є. Березняк (майор Вихор), О. Драченко, олімпійські чемпіони М. Медвідь, В. Брумель, льотчик-космонавт П. Попович, знамениті актори театру і кіно – А. Роговцева, В. Заклунна, М. Олялін, Р. Биков, О. Санаєва, В. Талашко, О. Кусенко, В. Дальський, А. Гашинський, А. Хостікоєв, Л. Хоролець, А. Паламаренко, ушановані співаки Д. Гнатюк, М. Кондратюк, Д. Петриненко, Н. Матвієнко, В. Білоножка, А. Кудлай... Ці знані люди свого часу стали почесними гостями Білоцерківського сільгоспінституту.

◆ Тут стають традиційними конкурси аматорського мистецтва факультетів, а згодом і курсів. А в місті – щорічні конкурси цехів на підприємствах заводу «Сільмаш», авіаційного заводу, меблевої та трикотажної фабрик, заводу «Феррокерам», шинного об'єднання, домобудівельного комбінату та «Будіндустрії», шкільних колективів... А які чудові колективи діяли в селах району – Дроздах, Терезиному, Озерній, Яблунівці, в районному Будинку культури – народна хорова капела (кер. К. Ліпницька), народний фольклорний ансамбль «Терниця», танцювальні колективи в багатьох селах, районний естрадно-симфонічний оркестр...

◆ Популярним став фестиваль «Весна над Россою», а згодом – декади аматорського мистецтва в літньому театрі та численні зустрічі в школах міста й району, трудових колективах, військових частинах. Духовне життя Білої Церкви цікавими заходами доповнювали міське об'єднання літератури і мистецтва, товариство книголюбів (Г. Нагорна), відділення НСПУ (А. Гай), бібліотечні системи міста і району. При редакції газети «Ленінський шлях» активно діяло літературне об'єднання «Заспів» (свого часу одне з кращих в Україні), якому багато років свого творчого життя віддали А. Ременюк, Т. Шарова, В. Іванців. Воно збирало під своє крило творчі сили міста й району. А згодом було створено народний клуб художників-аматорів, якому багато років свого життя присвятив колишній військовий льотчик, ветеран війни П.М. Северин.

◆ Доречно, думаю, буде згадати давнє застереження І. Франка, який так переконливо писав:

*Каждий думай, що на тобі
Міліонів стан стоїть,
Що за долю міліонів
Мушиш дати ти одвіт.*

◆ Значною подією в культурному житті не лише міста, а й столичної області стало створення у 1984 році міського об'єднання літератури і мистецтва, яке під своє надійне крило збило значні творчі сили Білої Церкви. А саме: народні художні колективи різних жанрів, письменників, художників, майстрів театрального та хореографічного мистецтва, музикантів, журналістів, архітек-

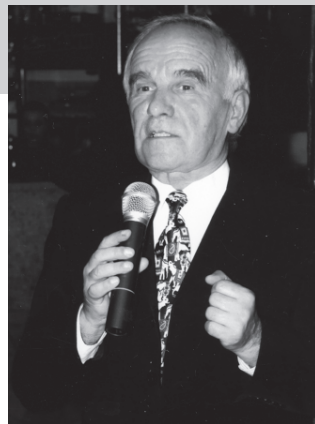
торів, фото та майстрів народної творчості. Були запропоновані найрізноманітніші форми його діяльності: фестивалі, творчі звіти народних колективів, творчі вечори, першопрочитання нових видань місцевих авторів, вечори бандури, народної пісні, сатири й гумору. Так і хочеться згадати поетичні рядки незабутнього С. Пушика, присвячені саме пісні:

*Покинь, пісьне, мене.
Йди між люди від серця,
Хай веселій зітхне,
А сумний усміхнеться.*

◆ За ініціативи об'єднання у 1991 р. була заснована літературно-мистецька премія ім. І. Нечуя-Левицького, а в 1993 році – молодіжна мистецька премія ім. М. Вінграновського. За сприяння міської влади вони дають можливість підтримати й морально, і матеріально творчі колективи, діячі літератури й мистецтва, працівників культури... В багатьох навчальних закладах та трудових колективах були створені творчі клуби, що діяли багато років. Назову лише деякі: «Наша духовність» – медичне училище, «Надія» – ЗОШ № 21, «Душі криниця» – педучилище, «Сяйво» – МВВС, «Джерело» – краєзнавчий музей, «Клич душі» – державний ліцей, «Слово і пісня» – технікум м'ясо-молочної промисловості... Діяли творчі клуби також у школах сіл Трушки та Шкарівка. І ось у 1995 році об'єднання було ліквідоване при активному сприянні (?) тодішнього міського відділу культури. І як тут не процитувати видатного поета Б. Олійника, який писав:

*І дим стає мені іще солодшим,
Коли в сусіда хата догора.*

◆ Велику творчу роботу проводило й міське відділення УФК, яке завдяки своєму активу пропонувало жителям Білої Церкви й району найрізноманітніші заходи. За активної підтримки голови фонду академіка Б. Олійника відбулися творчі зустрічі та вечори видатних діячів літератури й мистецтва: О. Гончара, Ю. Левітана, М. Вінграновського, Б. Олійника, П. Загребельного, П. Майборода, М. Сома, П. Засенка, Л. Талалая, В. Забаштанського, І. Драча, В. Коротича, П. Перебийноса, Є. Дударя, МIRONIVСЬКОГО ансамблю пісні і танцю «Чорнобривець» та Воронезького «Чорноземочка»... Фондом була надана можливість організувати персональні виставки білоцерківських художників-аматорів (без орендної плати) О. Безвербного, І. Лагіді, М. Козачевського, Є. Янкевич, колективну виставку народного клубу художників-аматорів. З великим успіхом відбувся вокальний вечір нашого відомого земляка Г. Музики та народного вокального ансамблю «Калина» бібліотечних працівників міста. Книга А. Кульчицького «212 світанків з Миколою

Вінграновським» збирала на її презентацію у Фонді столичних бібліотекарів та працівників освіти, культури. В ній взяла участь Б. Олійник, А. Паламаренко, М. Сом (2011 р.). Наш ушанований народний хор «Від серця – до серця» (кер. В. Ключев) був запрошений до участі у святковому концерті, що відбувся в Національній філармонії та був присвячений 25-річчю заснування Українського фонду культури (2012 р.).

◆ А скільки представників студентської та учнівської молоді міста й району стали лауреатами Всеукраїнського огляду – конкурсу юних обдарувань за програмою УФК «Нові імена України»! І все це було. Так, було. Але швидкими темпами почало зникати. Причому? За сприяння влади, яка відкрито була зацікавлена в цьому. Працюючи все життя у сфері культури, я не можу назвати міністра культури-професіонала (окрім Р. Бабійчука). Кого партія кидала на культуру? Тих бездарних чиновників, яких уже не було куди подіти. Я пам'ятаю одного «діяча», нікудишнього «спортсмена», який керував культурою в одному з районів столичної області майже 15 років. А культурою області 10 років керував бездарний вчитель-п'яничка. Чому? Бо він був кумом відповідального працівника обкому партії. Ось ця різниця між державними діячами і політиками чітко визначає У. Черчилль. Він сказав: «Державні діячі постійно думають про майбутнє своєї країни, а політики – про наступні вибори». Думаю, що наша рідна Україна нині надмірно переповернена політиками, які, починаючи від президента (свідомо пишу з малої букви) і так далі, все роблять для того, щоб нищити все хороше, що було набуто попередниками. Не будувати, а нищити (!). Я нагадаю, в першу чергу, молодшому поколінню, скільки чудових заходів на державному рівні було раніше: творчі звіти областей в ПК «Україна», свята села в Українському домі, свято аматорського мистецтва на телебаченні «Сонячні кларнети» та «Розучимо нову пісню» і ще, ще... А в що перетворила влада Міжнародне Шевченківське свято «В сім'ї вольній, новій?» Мені поталанило бути учасником багатьох із них, коли на дійство збиралися 250 творчих особистостей з усього світу! А нині – кілька представників від кожної області. Зовсім зникло обласне свято «Веселки над Київщиною», що свого часу користувалося великою популярністю. Запитаєте, чому? Немає коштів – лунає у відповідь. Зате є кошти на 450 дармоїдів Верховної Ради та їхніх зовсім не потрібних помічників (бо толку ніякого), на офішори, на поліцію, на захмарний штат президентського офісу (який для людей нічого не вирішує), тільки не на культуру, освіту, медицину... Мені так і хочеться нагадати віршовані рядки відомого поета В. Женченка, який ще на початку 21-го століття писав:

*Ця пошесть в нас гніздо своє звילה,
Чомусь між нас пустила клятий корінь
І так розлого й буйно розрослась,
Що стала майже всенародним горем.*

Анатолій КУЛЬЧИЦЬКИЙ,
заслужений працівник культури України
(Далі буде)

Різдвяні звичаї в домі Лесі Українки

«У нашій рідній хаті завжди дотримувалися українських традицій зі святкування Різдва Христового. Леся і всі ми любили наші звичаї, тільки Леся рідко траплялося саме на Різдво бути дома (в Колодяжному чи в Києві), де на свята щороку збиралася наша родина, бо на зиму Леся змушена була виїжджати десь у теплі країни. Та перебуваючи на чужині, вона думкою линула до рідного краю з його прадавними звичаями», – читаємо у спогадах Ізидори Косач-Борисової, наймолодшої сестри Лесі Українки, які пропонуємо до уваги й вам, шановні читачі, напередодні теплою, світлого свята.

«І досі зберігся Лесин лист до мами з Кавказу, в якому Леся пише, як їй сумно, що ані колядок, ані щедрівок вона не почула там, і Святвечір не мав там тієї, такої милої нам усім, урочистості.

На Волині (Колодяжне) до нас приходили і колядувати, й щедрувати, а також на Новий рік діти, ще й посівали зерном. Деякі гуртки з вертепом приходили. Цікаво, що все те дійство з вертепом збереглося таке, як у давні часи, як ото бурсаки ходили з вертепом. Деякі колядники тільки зі звіздуою, а то й без звізди. Приходили на Різдво й з «Козою», і то нам усім (а зокрема дітям) було так весело дивитися, як «Коза» (хлопчик у вивернутому хутром наверх кожусі) різні штуки показує, а поводити кози співає:

Го-го-го коза,
Го-го сірая!
Де коза ногою,
Там жито копою.
Де коза рогом,
Там жито стогом!
Де коза не буває,
Там жито вилягає...

А тоді поводити поздоровляв нас з святами, бажав здоров'я і всякого гаразду, а ми обдаровували їх ласощами (горіхами, медівничками, яблуками, цукерками) й також здоровили колядників з святами та дякували, що

до нас завітали.

У Києві ходили теж колядувати, бували зрідка й з вертепом, а частіше тільки зо звіздуою.

У Києві й ми ходили колядувати (сестри мої, брат і я) з гуртом (душ 15–16) інтелігентної молоді-студентів та інших до знайомих українських родин. Нас гостили і давали гроші, бо ми збирали на якусь благородну ціль, наприклад, пам'ятаю, що на Різдво 1907 р. ми колядували на придбання книжок до бібліотеки київської «Просвіти».

З колядок співали найбільше «Добрий вечір тобі, пане господарю», звичайно, «Нова радість стала». Пам'ятаю, одного разу зважили ми спочатку обійти всі знатні родини: Старицьких, Шульгиних, Чикаленків, Житецьких, Антоновичів та інших, а на закінчення прийшли до Лисенків. Він, як завжди, дуже привітно нас прийняв і запросив до своєї господи. Сам подиригував нашим імпровізованим хором, і ми там довгенько співали під його проводом різних колядок.

А Павло Житецький, член «Старої Громади», тоді вже старий і хворий, був дуже розчулений, що молодь його не забула й прийшла колядувати, почастував нас усіх якоюсь дивовижною, смачною, свого виробу наливкою-запінанкою.

У місті Гадяч, на Полтавщині, дуже довго зберігались стародавні колядки. Я з мамою й моєю малою тоді дочкою прожила зиму 1916–1917 рр. у мами в Гадячі, бо мій чоловік був у німецькому полоні. Тоді нам було дуже приємно, як почали до нас іти колядники, та таких гарних стародавніх колядок нам співали, що я ще не чула раніш, а мама (Олена Пчілка) втішалася, згадуючи, що так ще й тоді колядували на Полтавщині, коли вона була малою. Мама в Гадячі народилася.

У Святвечір на вечерю у нас варилися традиційні страви: пісний борщ з грибками та рибою, пиріжки печені з капустою, з рисом і рибою. Вареників у нас не було звичаю цього вечора варити, то вже звичай цей я пізнала пізніше на Поділлі, коли з чоловіком своїм провела там Різдво (мій чоловік з Вінниччини). Також обов'язково варили кутю й узвар з різної сушені. Кутю варили з пшениці, а не з ячменю, як то де в кого варять. До неї давали розтертого маку з медом. Кутю хрещеники носили до хресних батьків, наприклад, до нас син Миколи Лисенка Остап приносив кутю нашій мамі, що була йому хресна мама, а наш Микола (брат мій) носив до Лисенка, бо був хрещеником Миколи Лисенка. Теж прийнятний звичай! Прийде дитина, подасть маленький полив'яний горщикок куті, а його хресний батько чи мати обдаровують чимось.

Оце декілька слів про те, які в нас були різдвяні звичаї».

«Лариса Петрівна Косач-Квітка (Леся Українка).
Біографічні матеріали. Спогади. Іконографія»
Київ – Нью-Йорк, 2004

КУТЯ – ДРЕВНІЙ СИМВОЛ УКРАЇНСЬКОГО РІЗДВА

«П'яна», вишнева, на узварі, густа, рідка, з чорносливом – все про головну різдвяну страву дізнаєтесь у цій публікації, а ще про те, як готують кутю в різних регіонах нашої країни.

Різдво для нашого народу – особливе свято. Зазвичай у батьківській оселі збирається вся сім'я. Кожен має свої обов'язки у приготуванні. Невід'ємним символом українського Різдва вважається святковий стіл та основна страва на ньому – кутя. Кожен її інгредієнт має символічне значення. Пшениця символізує достаток, мед – здоров'я, мак – символ роду.

Сім'я сідала за святковий стіл, коли сходила перца надвечірня зірка. Запалювали свічку, дякували Богу за прожитий рік. Хазяїн дому бажав усім здоров'я та добробуту. Першою з усіх страв пробували кутю. Після Святвечора ложки залишають у куті для померлих предків.

* **КУТЯ БУКОВИНСЬКА З ШОКОЛАДОМ ТА ХАЛВОЮ.** Пшеницю для куті замочують на ніч, а потім відварюють до готовності. Мак треба запарити і розтерти до утворення макового молочка. Горіхи порізати шматочками та підсмажити на сковороді 3-4 хвилини. Родзинки перебрати, помити, запарити і обсушити. З'єднати холодну пшеницю, мак, горіхи, родзинки, мед. Додати узвару стільки, щоб утворилася консистенція, яка подобається. Халву і шоколад порізати невеличкими шматочками. Акуратно вмішати у кутю.

* **КУТЯ ПО-ВОЛИНСЬКИ – З ВІДБИВНОЇ ПШЕНИЦІ.** За день до Святвечора зерно відбивали у ступі, щоб відстала «шкаралупка». Потім його висипали на бляшку (металева деко), щоб підсохло. Затим просіювали від зайвого сміття та залишали у воді на ніч. Вранці наступного дня першою завжди варили кутю. Коли каша доварилася, господар дому приносив сіно. На нього ставили каструлю, а поряд – дідух. Потім пшеницю заправляли медом, маком і горіхами.

* **КУТЯ ПО-РІВНЕНСЬКИ – ЧОЛОВІЧА СПРАВА.** На Рівненщині готують рідку кутю. Приготуванням займається тільки чоловік. Пшеницю відварюють до готовності. У великій посудині кашу заливають узваром, додають мед та цукор, перетертий мак та горіхи.

* **КУТЯ ПО-ЛЬВІВСЬКИ – ЗАБОБОНИ З МАКОГОНОМ.** У Львові також використовують пшеницю. Мак терли в макітрі макогоном. Існує забобон, що дівчатам заборонено облизувати макогін, бо чоловік буде лисим. Додавали до куті волоські горіхи, родзинки та мед. Після Святої Вечері дівчата брали свої ложки й трясали ними на вулиці. З якого боку

«забрешуть» собаки, звідти й суджений прийде.

* **КУТЯ ПО-ЖИТОМИРСЬКИ – «П'ЯНА».** До вареної пшениці чи перловки додають перетертий мак, родзинки, курагу. Особливим у приготуванні є те, що кутю заливають виноградним соком, а також додають ложку солодкого червоного вина.

* **КУТЯ ПО-ВІННИЦЬКИ – З ЧОРНОСЛИВОМ.** Вінничани готують кутю з пшениці чи рису. Мак розтирають із цукром та додають до вареної розсипної каші. Туди кидають волоські горіхи, чорнослив та родзинки.

* **КУТЯ ПО-МІНЕРАЛЦІ.** Столичні господині люблять у куті багато маку та родзинок. Зрідка додають мед та горіхи. Кутю розмішують мінеральною водою.

* **КУТЯ ПО-ЧЕРКАСЬКИ – НА УЗВАРІ.** Напередодні Святвечора готують узвар із сушених яблук та груш. Він має вистояти ніч. Вранці варять пшеницю. Готову кашу заправляють домашнім медом, перетертим у макітрі маком, подрібненими горіхами.

СМАЧНОЇ ВАМ КУТІ ТА ВЕСЕЛИХ СВЯТ!

В новоріччя всі стають трохи дітьми. А як інакше? Довкола все починає сяяти прикрасами, а в кожній пісні лунають таємничі дзвоники Різдва. На передній план життя виходять персонажі, що творять атмосферу казки, такої знайомої з дитинства, що ти, відчувачи ту саму емоцію щирої піднесеності, стаєш маленьким і вдячним.

Занурена в чарівну казку

Це вперше я познайомилася з людиною, яка говорить про новорічні іграшки з ніжністю хіба ельфів Санти. Певно, це одна з іпостасей Людмили Верис – майстрині іграшок із вати. Виготовлені вони за принципом старовинної ялинкової іграшки 30–50 років. У кожній – своє ім'я і своя історія.

Запитую пані Людмилу, звідки взялася любов до створення новорічних прикрас. Каже, з сімейних традицій: з маминих конкурсів костюмів, карнавалів за дві години до настання Нового року, з іграшок, що чекали доню вранці.

Ляльками зацікавилася в картинній

галереї бібліотеки №8. Стала шукати ідеї в інтернеті. Не знайшла. Але знайшла іграшки з вати. Відтоді дає життя все новим і новим героям. Багато з них стали для неї та рідні улюбленими, з ними не розлучається, хоч і з радістю творить подібних.

Вата – це натуральний, живий матеріал, і його треба відчутти. Обличчя майстриня робить з гіпсу, закладає в них виразний характер, а вже потім обирає під той чи інший задум. Маленький Принц з Лисиком, Аліса з Дивокраю, дівчатка й хлопчики з пухенькими щічками, янголи й сніговички і навіть гонорові українські дівчата – кого тільки немає в доробку майстрині! За три роки їх назбиралося чимало. Багато з них вже стали окрасами приватних колекцій. А головне – така іграшка зазвичай передається з покоління в покоління.

Інна ХРАБУСТ

Ой встань, господарю

(Колядка господареві)

Ой встань, господарю, та й виходи з хати,
Та й стань, брате, разом з нами
заколядувати. (2)

Заколядувати, Христа прославляти
І в Ісуса рожденного доленьки
благати. (2)

Дай, Боже, прожити, скруту перебути,
А про лихо і про злидні
не знати й не чути. (2)

Дай, Боже, діждати з діточок потихи,
Хай все добре припливає
до рідної стріхи. (2)

Дай, Боже, на нивку буйної пшениці
І в садочку, городочку всякої сториці. (2)

Щоб весело бджоли на пасіці грали,
Господарям на прожиток
воску й меду дали. (2)

Дай, Бог, щоб велися воли та корови,
Буйні коні, як соколи, і вівці шовкові. (2)

Дай, Бог, господарю ще того діждати,
Щоб за свою тяжку працю
добру плату мати. (2)

Дай, Бог, господарю у мирі прожити
І ще на рік разом з нами
Господа славити. (2)

	СІЧЕНЬ	ЛЮТИЙ	БЕРЕЗЕНЬ	КВІТЕНЬ	ТРАВЕНЬ	ЧЕРВЕНЬ
Понеділок	3 10 17 24 31	7 14 21 28	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30	6 13 20 27
Вівторок	4 11 18 25	1 8 15 22	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31	7 14 21 28
Середа	5 12 19 26	2 9 16 23	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25	1 8 15 22 29
Четвер	6 13 20 27	3 10 17 24	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26	2 9 16 23 30
П'ятниця	7 14 21 28	4 11 18 25	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27	3 10 17 24
Субота	1 8 15 22 29	5 12 19 26	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28	4 11 18 25
Неділя	2 9 16 23 30	6 13 20 27	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29	5 12 19 26
	ЛИПЕНЬ	СЕРПЕНЬ	ВЕРЕСЕНЬ	ЖОВТЕНЬ	ЛИСТОПАД	ГРУДЕНЬ
Понеділок	4 11 18 25	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26
Вівторок	5 12 19 26	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27
Середа	6 13 20 27	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28
Четвер	7 14 21 28	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29
П'ятниця	1 8 15 22 29	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30
Субота	2 9 16 23 30	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31
Неділя	3 10 17 24 31	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25

1 січня – Новорічне свято
7 січня – Різдво Христове
8 березня – Міжнародний жіночий день
24 квітня – Великдень
1 травня – День праці

Державні свята

9 травня – День Перемоги
12 червня – Трійця
28 червня – День Конституції України
24 серпня – День Незалежності України
14 жовтня – День захисників України

22 січня – День Соборності України
27 січня – Міжнародний день пам'яті жертв Голокосту
29 січня – День пам'яті героїв Крут
15 лютого – День вшанування учасників бойових дій на території інших держав
20 лютого – Всесвітній день соціальної справедливості – День Героїв Небесної сотні
21 лютого – Міжнародний день рідної мови
3 березня – Всесвітній день письменника
9 березня – День народження Т.Г. Шевченка
12 березня – День землевпорядника
14 березня – День українського добровольця
20 березня – День працівників ЖКГ та побутового обслуговування населення
21 березня – Всесвітній день поезії
22 березня – Всесвітній день водних ресурсів
23 березня – Всесвітній метеорологічний день
24 березня – Всеукраїнський день боротьби із захворюванням на туберкульоз
25 березня – День Служби безпеки України
26 березня – День Національної гвардії України
27 березня – Міжнародний день театру
1 квітня – День сміху
3 квітня – День геолога
7 квітня – Всесвітній день здоров'я
11 квітня – Міжнародний день звільнення в'язнів фашистських концтаборів
12 квітня – День працівників ракетно-космічної галузі України
16 квітня – День довкілля
17 квітня – День пожежної охорони
18 квітня – День пам'яток історії та культури
23 квітня – Всесвітній день книги та авторського права
26 квітня – День Чорнобильської трагедії
28 квітня – День охорони праці
3 травня – Всесвітній день свободи преси
8 травня – Міжнародний день Червоного Хреста – День матері
8 – 9 травня – Дні пам'яті та примирення, присвячені пам'яті жертв Другої світової війни

14 травня – День Європи – День науки
15 травня – Міжнародний день сім'ї – День пам'яті жертв політичних репресій
17 травня – Всесвітній день електров'язку та інформаційного суспільства
19 травня – День вишиванки
20 травня – День банківських працівників
22 травня – День перепоховання Т.Г. Шевченка на Чернечій горі поблизу Канева
23 травня – День морської піхоти
24 травня – День слов'янської писемності та культури
28 травня – День працівників видавництва, поліграфії і книгорозповсюдження
29 травня – Міжнародний день миротворців ООН – День хіміка
1 червня – День захисту дітей – Всесвітній день батьків
5 червня – День працівників водного господарства – День працівників місцевої промисловості
6 червня – День журналіста
12 червня – День працівників легкої промисловості
14 червня – Всесвітній день донора
19 червня – День медичного працівника – День батька
22 червня – День скорботи і вшанування пам'яті жертв війни в Україні
23 червня – День державної служби України
25 червня – День моряка
26 червня – Міжнародний день боротьби з наркоманією – День молоді
1 липня – День архітектури України
3 липня – День Військово-Морських сил України
7 липня – День працівника природно-заповідної справи
8 липня – День родини
10 липня – День рибалки
15 липня – День українських миротворців
16 липня – День бухгалтера
17 липня – День працівників металургійної та гірничодобувної промисловості
28 липня – День хрещення Київської Русі-України
29 липня – День Сил спеціальних операцій Збройних сил України
30 липня – Міжнародний день дружи
31 липня – День працівників торгівлі

7 серпня – День Повітряних Сил Збройних сил України
14 серпня – День працівників ветеринарної медицини – День будівельника
15 серпня – День археолога
19 серпня – День пасічника
23 серпня – День Державного прапора України
27 серпня – День авіації
28 серпня – День шахтаря
29 серпня – День пам'яті захисників України, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України
1 вересня – День знань
2 вересня – День нотаріату
4 вересня – День підприємця
8 вересня – Міжнародний день грамотності
10 вересня – День українського кіно – День фізкультури і спорту
11 вересня – День танкістів – День працівників нафтової, газової та нафтопереробної промисловості
15 вересня – Міжнародний день демократії
17 вересня – День рятувальника – День фармацевтичного працівника – День винахідника і рационалізатора
18 вересня – День працівників лісу
21 вересня – День миру
22 вересня – День партизанської слави
30 вересня – День усиновлення – Всеукраїнський день бібліотек
1 жовтня – Міжнародний день літніх людей
2 жовтня – День працівників освіти
8 жовтня – День юриста
9 жовтня – Всесвітній день пошти – День художника – День працівників Державної санітарно-епідеміологічної служби
14 жовтня – День Українського козацтва
15 жовтня – Всесвітній день сільської жінки
16 жовтня – День працівників харчової промисловості
17 жовтня – Міжнародний день боротьби з бідністю
24 жовтня – День Організації Об'єднаних Націй
28 жовтня – День звільнення України від фашистських загарбників
30 жовтня – День автомобіліста і дорожника
3 листопада – День інженерних військ – День ракетних військ та артилерії
4 листопада – День залізничника
6 листопада – День працівника соціальної сфери
9 листопада – День української писемності та мови – Всеукраїнський день працівників культури та майстрів народного мистецтва
14 листопада – Всесвітній день боротьби із захворюванням на діабет
16 листопада – День працівників радіо, телебачення і зв'язку
17 листопада – День студента
19 листопада – День скловодробника – День працівників гідрометеорологічної служби
20 листопада – День працівників сільського господарства
21 листопада – День Гідності та Свободи – Всесвітній день телебачення
26 листопада – День пам'яті жертв голодоморів
1 грудня – Всесвітній день боротьби зі СНІДом – День працівників прокуратури
3 грудня – Міжнародний день людей з інвалідністю
5 грудня – День працівників статистики – День волонтера
6 грудня – День Збройних сил України
7 грудня – Міжнародний день цивільної авіації – День місцевого самоврядування
9 грудня – Міжнародний день боротьби з корупцією
10 грудня – День прав людини
11 грудня – День благодійництва
12 грудня – День Сухопутних військ Збройних сил України
14 грудня – День вшанування учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС
15 грудня – День працівників суду
17 грудня – День працівника державної виконавчої служби
19 грудня – День адвокатури
20 грудня – Міжнародний день солідарності людей
22 грудня – День енергетики – День працівників дипломатичної служби
24 грудня – День працівників архівних установ

ПРАВОСЛАВНИЙ КАЛЕНДАР

СІЧЕНЬ
6 – Різдвяний Святвечір
7 – Різдво Христове
8 – Собор Пресвятої Богородиці
9 – Праведного Йосифа Обручника
13 – Щедрий вечір
14 – Обрізання Господнє, свт. Василя Великого, Новий рік
18 – Святвечір Водохресний. Голодна кутя
19 – Святе Богоявлення. Хрещення Ісуса Христа
20 – Собор Іоанна Предтечі
25 – Мучениці Тетяни

ЛЮТИЙ
12 – Трьох святих
15 – Стрітення Господнє

БЕРЕЗЕНЬ
14 – Преподобної мучениці Євдокії
22 – Сорок святих
30 – Олексія, чоловіка Божого

КВІТЕНЬ
7 – Благовіщення Пресвятої Богородиці
16 – Лазарева субота
17 – Вхід Господній в Єрусалим
18 – 23 – Страсна седмиця
22 – Велика П'ятниця. Винос Плащаниці
24 – Пасха Христова. Світле Воскресіння Господнє
25 квітня – 1 травня – Світла седмиця
30 квітня – 3 травня – Проводи. Поминання померлих

ТРАВЕНЬ
1 – Антипасха. Апостола Фоми
6 – Великомученика Юрія Змієборця
8 – Святих жон-мироносиць
16 – Преподобного Феодосія Печерського
22 – Перенесення мощей святителя Миколая Чудотворця

ЧЕРВЕНЬ
2 – Вознесіння Господнє
12 – День Пресвятої Трійці. П'ятдесятниця
13 – День Святого Духа

ЛЮТИЙ
14 – Преподобного Агапіта Печерського
19 – Всіх святих
26 – Всіх святих Землі Української

ЛИПЕНЬ
7 – Різдво Іоанна Предтечі
12 – Апостолів Петра і Павла
23 – Прп. Антонія Печерського
24 – Рівноап. Ольги
26 – Собор Архангела Гавриїла
28 – Рівноап. Вел. Кн. Володимира. Хрещення Русі-України.

СЕРПЕНЬ
2 – Пророка Іллі
4 – Рівноап. Марії Магдалини
9 – Вмч. і цілителя Пантелеймона
14 – Мчч. Маккавеїв
19 – Преображення Господнє
28 – Успіння Пресвятої Богородиці

ВЕРЕСЕНЬ
10 – Собор прп. Отців Києво-Печерських у Дальніх печерах
11 – Усікновення глави Іоанна Предтечі
21 – Різдво Пресвятої Богородиці
27 – Воздвиження Хреста Господнього
30 – Віри, Надії, Любові та матері їхньої Софії

ЖОВТЕНЬ
9 – Євангеліста Іоанна Богослова
11 – Собор прп. отців Києво-Печерських у Ближніх печерах
14 – Покрова Пресвятої Богородиці

ЛИСТОПАД
8 – Вмч. Димитрія
9 – Прп. Нестора Літописця
21 – Собор Архистарига Михаїла та інших небесних сил безплотних

ГРУДЕНЬ
4 – Введення в храм Діви Марії
7 – Вмч. Катерини
13 – Апостола Андрія Первозваного
17 – Вмч. Варвари
19 – Святителя Миколая
22 – Зачаття прав. Анною Богородиці

Пости і трапези

Великий піст – з 7 березня по 23 квітня
Петрів піст – з 20 червня по 11 липня
Успенський піст – з 14 серпня по 27 серпня
Різдвяний (Пилипів) піст – з 28 листопада 2022 р. по 6 січня 2023 р.

ОДНОДЕННІ ПОСТИ
Середа і п'ятниця протягом усього року, за винятком загальниць і святок
Хрещенський Святвечір (навечір'я Богоявлення) – 18 січня
Усікновення глави Іоанна Предтечі – 11 вересня
Воздвиження Хреста Господнього – 27 вересня

ЗАГАЛЬНИЦІ (немає посту)
Святки – з 7 по 17 січня
Митаря і фарисея – з 14 по 20 лютого
Сирна (масляна) – з 28 лютого по 6 березня
Пасхальна (світла) – з 25 квітня по 1 травня
Троїцька – з 13 по 19 червня

Дні особливого поминання спочилих
Всіх спочилих, що постраждали в час гоніння за віру Христову, – 13 лютого
Субота м'ясопуста – 26 лютого
Субота 2-ої седмиці Великого посту – поминання усіх в Україні, голодом заборонених, – 19 березня
Субота 3-ої седмиці Великого посту – 26 березня
Субота 4-ої седмиці Великого посту – 2 квітня
Поминання жертв Чорнобильської аварії – 26 квітня
Проводи – 30 квітня – 3 травня
Поминання спочилих воїнів – 9 травня
Поминання жертв політичних репресій – 15 травня
Субота Троїцька – 11 червня
Поминання загиблих захисників України – 29 серпня
Субота Димитрівська – 5 листопада
Поминання жертв голодомору – 25 листопада. О 16-й годині запалить Свічку Пам'яті.

Підготував **Микола ОТИЧЕНКО**